

**Storočnica profesora Júliusa Albertyho (1925 – 2019)
Správa z vedeckej konferencie**

DOI: <https://doi.org/10.24040/ahn.2025.28.02.113-115>

V uplynulom roku 2025 by nestor, akademik, didaktik, regionálny historik a dlhoročný profesor banskobystrickej Katedry histórie Július Alberty oslavoval okrúhlu storočnicu. Toto pekné, hoci nedožitú jubileum si jeho kolegovia a priatelia pripomenuli usporiadaním konferencie so zameraním na jeho život, dielo a osobnosť v priestoroch fakulty, ktorú pomáhal zakladať a dlhé roky spoluutváral. Konferencia pri príležitosti storočnice profesora Albertyho sa uskutočnila 27. novembra 2025 na pôde dekanátu Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela pod záštitou Katedry histórie FF UMB a v spolupráci so Slovenskou historickou spoločnosťou pri Slovenskej akadémii vied v Bratislave a Historickým ústavom SAV v. v. i.

Aktívni prednášajúci i prítomní hostia si uctili pána profesora nielen sumárom jeho životných úspechov (i pripomienkou mnohých peripetií, ktoré život v bývalom režime priniesol), bohatej publikačnej činnosti, vynikajúcich akademických i pedagogických počínov, ale aj osobnými príbehmi, spomienkami či spoločnými zážitkami, ktoré s ním mnohí prežili, radi na nich spoločne zaspomínali a podelili sa aj s tými, ktorí tú príležitosť osobne nemali. Hoci atmosféra i počet zúčastnených boli skôr komorné, obsahová náplň podujatia nebola o nič ochudobnená, ba skôr o to hodnotnejšia a osobnejšia. Konferenciu otvoril svojím úvodným príhovorom vedúci katedry a súčasný predseda Slovenskej historickej spoločnosti PhD. Rastislav Kožiak, PhD. Profesorovi Albertymu udelil in memoriam Plaketu SHS pri SAV za mimoriadny prínos k rozvoju SHS a slovenskej historickej vedy, ktorú z jeho rúk prebral syn doc. RNDr. Roman Alberty, CSc. Ten sa následne s vizualizáciou v podobe archívnych fotografií z rodinného albumu pristavil pri niektorých životných momentoch svojho otca, ktorého zúčastneným pripomenul najmä po ľudskej stránke, ako človeka, hoci jeho osobný a akademický život boli vždy úzko prepletené.

Keďže profesor Alberty bol celý život, dokonca i v dôchodkovom veku po odchode z aktívneho univerzitného života, zanietým a plodným autorom, často skloňovanou témou bola jeho publikačná činnosť sústredená najmä do sféry regionálnych dejín, ktorá mu bola blízka. V úvodnej časti konferencie bola predstavená jeho posledná publikácia Nárečie Vyšnej Pokoradze vydaná v roku 2025 v spoluautorstve Július Alberty a Soňa Kmeťová. Ďalším spoluautorom a editorom knihy bol Mgr. Gabriel Rožai, PhD. z Katedry slovenského jazyka a komunikácie FF UMB v spolupráci s vtedajším študentom Jozefom Pavlíkom.

Široké a pestré celoživotné profesijné zameranie Júliusa Albertyho (a súčasne oblasti, ktoré mu boli akademicky blízke) sa odzrkadlilo v rozčlenení usporiadaného podujatia do troch rovnocenných blokov – Život a dielo, Regionalistika a Didaktika. V prvom bloku odzneli tri príspevky. PhDr. Oto Tomeček, PhD. z domácej katedry pohovoril na tému Osudová päťročnica profesijného života profesora Júliusa Albertyho v rokoch 1968 – 1973. Pripomenul, že život človeka, to nie sú len úspechy a ocenenia. Často sa musíme potýkať aj s neúspechom, pádmi a prekážkami na ceste. Tie sa v živote pripomínaného jubilanta objavili s nastupujúcim normalizačným režimom a na dlhé roky ho odsunuli z akademického a pedagogického prostredia. A napriek tomu, že profesor Alberty je často identifikovaný ako významná regionálna osobnosť, bol to človek, ktorý už za života, ale i potom ďaleko prekročil hranice regiónu. Na paralely s českým súputníkom, akademikom, profesorom a kolegom z moravsko-sliezskej oblasti Milanom Myškom poukázal doc. PhDr. Petr Popelka, Ph.D. z Katedry histórie Filozofickej fakulty Ostravskej univerzity v príspevku Július Alberty a Milan Myška. Dva intelektuálne 20. storočie v komparatívnej perspektíve. Trojicu prednášajúcich v tomto bloku uzavrel svojím vystúpením prof. PhDr. Roman Holec, DrSc. z Katedry slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Jeho príspevok Július Alberty ako hospodársky historik v domácom i medzinárodnom kontexte prirodzene nadviazal na predchádzajúce vystúpenia a priblížil ďalšiu sféru záujmu v profesijnom živote Júliusa Albertyho.

Druhý blok sa sústredila na regionalistiku, ktorá bola srdcu pána profesora veľmi blízka a venoval jej mnoho zo svojej publikačnej činnosti, konkrétne svojej rodnej obci Vyšná Pokoradz. Na rozdiel od prvého tematického bloku, v tomto vystúpili prednášajúci nielen z oblasti histórie, čo úmyselne či neúmyselne korešponduje aj so široko zameranou osobnosťou Júliusa Albertyho. Ako prvý dostal slovo archeológ Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote PhDr. Alexander Botoš. Jeho vystúpenie s názvom Vyšná Pokoradz. Rodná obec profesora Júliusa Albertyho vo svetle archeológie priblížilo najstaršie dejiny obce a mnohé zaujímavé archeologické nálezy objavené v tejto oblasti. Doc. Mgr. Imrich Nagy, PhD., opäť z banskobystrickej katedry a dlhoročný známy odborník na Mateja Bela, prepojil Albertyho prínos do regionalistiky a záujem o ňu s Belom a jeho najvýznamnejším dielom. V príspevku Notitia Hungariae novae Mateja Bela v modernej historickej regionalistike však nehovoril len o Matejovi Belovi, ale pripomenul aj mnohé podnety a inšpirácie, ktoré jemu osobne i tomuto historickému odvetviu priniesol a poskytol profesor Alberty. Druhý blok konferencie uzavrela Mgr. Zuzana Mičková, PhD. z Katedry dejín štátu a práva Právnickej fakulty UMB. Vzhľadom na vedecké zameranie v oblasti regionálnych dejín a dejín

banského práva a správy odprezentovala príspevok na tému Cirkevné dejiny banskobystrického regiónu v novoveku: Potenciál výskumu v Archíve Spoločnosti Ježišovej v Ríme a v Apoštolskom vatikánskom archíve. Priblížila v ňom perspektívy výskumu v rímskom archíve a poukázala, že možnosti štúdia regionálnych dejín výrazne presahujú domáce archívne zdroje.

Tretí, záverečný blok konferenčného podujatia sa venoval didaktike, oblasti, na ktorú sa profesor Alberty výhradne zamerl po opätovnom návrate do akademického prostredia i na pôdu banskobystrickej Katedry histórie. O jeho didaktickom pôsobení referoval prof. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD. s príspevkom Vybrané témy v prácach Júliusa Albertyho z oblasti didaktiky dejepisu. Od teoretickej k praktickej rovine prešla didaktička z Katedry histórie Filozofickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach Alžbeta Šniežko. Jej vystúpenie na tému Učenie o minulosti – status quo (slovenský kontext) názorne a prakticky priblížilo aktuálnu situáciu v (nielen) nižšom strednom vzdelávaní v oblasti dejepisu a poukázalo na perspektívy, výzvy, ale v neposlednom rade na mnohé prekážky na ceste k efektívnemu, nielen efektnému učeniu o dejinách na našich školách. Do debaty o perspektívach a očakávaniach v rámci budúcej pedagogickej dejepisnej praxe prispela bratislavská didaktička Mgr. Ivana Dendys, PhD. z Katedry histórie a didaktiky dejepisu Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v príspevku Výučba dejepisu z perspektívy budúcich učiteľov (empirická sonda). Blok uzavrela PaedDr. Zuzana Bariaková, PhD. z banskobystrickej Katedry slovenskej literatúry a literárnej vedy. Svoj príspevok poňala v duchu interdisciplinariny a odprezentovala tému Literatúra a Slovenské národné povstanie (Vojnová/Povstalecká próza v literárnovednom výskume a v didaktickej transformácii s dôrazom na čitateľský zážitok). Podujatie napokon uzavrel vlastnými spomienkami na jubilujúcu osobnosť prof. PhDr. Dušan Škvarna, PhD.

Konferencia zrealizovaná pri príležitosti storočnice profesora Júliusa Albertyho sa niesla v príjemnej, a zároveň inšpiratívnej atmosfére. Priomenula nielen významnú osobnosť banskobystrickej (a regionálnej) histórie, ale aj človeka a učiteľa, ktorý ovplyvnil celé generácie po ňom nastupujúcich historikov, pedagógov, akademikov i študentov, pre ktorých bol vzorom, mentorom a inšpiráciou a na ktorých zapôsobil nielen odborne a profesionálne, ale najmä ľudsky. Jeho odkaz sa bude odovzdávať ďalej aj v podobe publikovaných príspevkov z tohto podujatia, ktoré by mali byť vydané v nasledujúcom roku 2026 v podobe konferenčného zborníka.

Patrícia Molnárová